पूर्वसेविताः । ता मन्त्रहृदयेनैव प्रयुक्तान्मन्त्रमूर्त्तये । एवं कायेन मनसा वचसा च मनोगतम् । परिचर्य्यमाणो भगवान् भक्तिमत्परिचर्य्यया । पुंसाममायिनां सम्यग्भजतां भाववर्द्धनः । श्रेयोदिशत्यभिमतं यद्धर्मादिषु देहिनाम् । विरक्तैरेन्द्रियरतौ भक्तियोगेन सूयसा । तं निरन्तरभावेन भजेताद्धा विमुक्तये । इत्युक्तस्तं परिक्रम्य प्रणम्य च नृपार्भकः । ययौ मधुवनं पुण्यं हरेश्चरणचर्च्चितम् । तपोवनं गते तस्मिन् प्रविष्टोऽन्तःपुरं मुनिः । अर्चितार्हणयोरासीन उवाच ह । श्रीनारदउवाच । राजन् ! किं ध्यायसे दीर्घं मुखेन परिशुष्यता । किं वा न रिष्यते कामो धर्मोवार्थेन संयुतः । श्रीराजोवाच । सुतोमे बालकोब्रह्मंस्त्वयैनाकरुणात्मना । निर्व्वासितः पञ्चवर्षः सह मात्रा महान् कविः । अप्यनाथं वने ब्रह्मन्मा खादन्वर्भकं वृकाः । श्रान्तं शयानं क्षुधितं परिम्लानमुखाम्बुजम् । अहो मे बत दौरात्म्यं स्त्रीजितस्योपधारय । योऽङ्कं प्रेम्णारुरुक्षन्तं नाभ्यनन्दमसत्तमः । श्रीनारदउवाच । मा मा शुचः सुतनयं देवगुप्तं विशाम्पते ! । तत्प्रभावमविज्ञाय प्राहुङ्के यद्यथोऽजत् । सुदुष्करं कर्म कृत्वा लोकपालैरपि प्रभुः । एष ह्यचिरतोराजन्यशोविपुलयंस्यव । इति देवर्षिणा प्रोक्तं विश्रुत्य जगतां पतिः । राजलक्ष्मीमनादृत्य पुत्रमेवान्वचिन्तयत् । "तत्राभिषिक्तः प्रयतस्तासुपोष्य विभावरीम् । समाहितः पर्य्यचरदध्यादेशेन पुरुषम् । त्रिरात्रान्ते त्रिरात्रान्ते कपित्थबदराशनः । आत्मवृत्त्यनुसारेण मासं निन्येऽर्च्चयन्हरिम् । द्वितीयञ्च तथा मासं षष्ठेषष्ठेऽर्भकोदिने । तृणपर्णादिभिः शीर्णैः कृतान्नोऽभ्यर्च्चयद्विभुम् । तृतीयञ्चानयन्मासं नवमे नवमेऽहनि । अब्भक्षउत्तमश्लोकस्तपश्चारयन् समाधिना । चतुर्थमपि वै मासं द्वादशे द्वादशेऽहनि । वायुभक्षोजितश्वासोध्यायन् देवमधारयत् । पञ्चमे मासि संप्राप्ते जितश्वासोब्दमात्रजः । ध्यायन् ब्रह्मपदैकेन तस्थौ स्थाणुरिवाचलः । सर्व्वतोमनआकृष्य हृदि भूतेन्द्रियाशयम् । ध्यायन् भगवतोरूपं नाद्राक्षीत् किञ्चनापरम् । आधारं महदादीनां प्रधानं पुरुषेश्वरम् । ब्रह्म धारयमाणस्य त्रयोलोकाश्चकम्पिरे । यदैकपादेन स पार्थिवाङ्गुष्ठतस्थौ तदङ्गुष्ठनिपीडिता मही । ननाम तस्मिन्नभिभिरुद्धिता तरीव सव्येतरतः पदेपदे । तस्मिन्नभिध्यायति विश्वमात्मनोहारं निरुध्यासुमनन्यया धिया । लोका निरुच्छ्वासनिपीडिताभ्यं सलोकपालाः शरणं ययुर्हरिम् । श्रीदेवा ऊचुः । नैवं विदामोभगवन् ! प्राणरोधं चराचरस्याखिलसत्त्वधाम्नः । विधेहि तन्नोऽभिजनाद्विमोक्षं प्राप्ता वयं त्वां शरणं शरण्यम् । श्रीभगवानुवाच । मा भैष्ट बालं तपसोदुरत्ययान्निवर्त्तयिष्ये प्रतियात स्वधाम । यतोहि वः प्राणनिरोध आसीदौत्तानपादिर्मयि संगतात्मा । तएव सुतुस्तमयाऽवरुद्धे कृतावनामाः प्रययुस्त्रिपिष्टपम् । सहस्रशीर्षाऽपि ततोगरुत्मतामधोर्वनं भृत्यदिदृक्षयागतः । स वै धिया योगविपाकतीव्रया हृत्पद्मकोशे स्फुरितं तडित्प्रभम् । तिरोहितं सहसैवोपलक्ष्य बहिः स्थितं तद्वपुषं ददर्श । तद्दर्शनेनागतसाध्वसः क्षितावदण्डवत्प्रणम्य दण्डवत् । दृग्भ्यां प्रपश्यन् प्रपिबन्निवार्भकस्तन्वा विषेण भुजैरिवाश्लिषन् । स तं विदित्वाभिमतं हरिर्राजन्यबालकम् । तेनाञ्जलिं ब्रह्ममयेन कम्बुना पस्पर्श बालं कृपया कपोले । स वै तदैव प्रतिपादितां गिरं दैवीं परिज्ञातपरात्मनिर्णयः । तं भक्तिभावोऽभ्यगृणादसत्वरं परिस्फुरत्तारकवैभवं ध्रुवः । ततो ध्रुवेण स्तुतो भगवान् तत्प्रं यथा वरं दत्तवांस्तथा वर्णितं तत्रैव "अथाभिष्टुतएवं वै सत्यसङ्कल्पेन धीमता । भृत्यानुकम्पी भगवान् प्रतिनन्द्येदमब्रवीत् । श्रीभगवानुवाच । वेदाहं ते व्यवसितं हृदि राजन्यबालक ! । तत् प्रयच्छामि भद्रं ते दुष्प्रापमपि सुव्रत ! । नान्यैरधिष्ठितं भद्र ! यद्भ्राजिष्णु ध्रुवक्षिति । यत्र ग्रहर्क्षताराणां ज्योतिषां चक्रमाहितम् । मेध्यां गोचक्रवत् स्वाक्षु परस्तात् कल्पवासिनाम् । धर्मोऽग्निः कश्यपः शक्रो मुनयो ये वनौकसः । चरन्ति दक्षिणीकृत्य भ्रमन्तोयत् सतारकाः । प्रस्थिते त्वयि वनं पित्रा दत्त्वा गां धर्म्मसंश्रयः । षट्त्रिंशद्वर्षसाहस्रं रक्षिता व्याहतेन्द्रियः । त्वद्भ्रातर्युत्तमे नष्टे मृगयायां तु तन्मनाः । अन्वेषती वनं माता दावाग्निं सा प्रवेक्ष्यति । इहा मां यत्तहृदयं यत्तैः पुष्कलदक्षिणैः । भुक्त्वा चेहाशिषः सत्या अन्ते मां संस्मरिष्यसि । ततोगन्तासि मत्स्थानं सर्वलोकनमस्कृतम् । उपरिष्टाद्विमध्यस्तं यतोनावर्त्तते यतिः"

नन्वत्रत्वपतत्सन्निवेशविशेषस्तत्रैव ५ स्कं० उक्तो यथा "अथ तस्मात् (ग्रहनिलोकात्) परतस्त्रयोदशलक्षयोजनान्तरतो यत्तद्विष्णोः परमं पदमभिवन्दन्ति यत्र महाभागवतो ध्रुव औत्तानपादिरग्निनेत्रेण प्रजापतिना कश्यपेन धर्म्मेण च समकालयुगभिः सह बहुमान दक्षिणतः क्रियमाण इदानीमपि कल्पजीविनामालीन्य उपास्ते